

Analiza stopnia inwazyjności gatunków obcych w Polsce wraz ze wskazaniem gatunków istotnie zagrażających rodzimej florze i faunie oraz propozycją działań strategicznych w zakresie możliwości ich zwalczania

oraz

Analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych wraz z opracowaniem planów działań dla dróg priorytetowych

KARTA INFORMACYJNA GATUNKU

1. Informacje podstawowe

- 1) nazwa polska: Wrona orientalna
- 2) nazwa łacińska: ***Corvus splendens*** Vieillot, 1817
- 3) nazwa angielska: House crow
- 4) **synonimy nazw** (o ile są używane, maksymalnie dwie najczęściej stosowane)
- a) synonimy nazwy polskiej: –
 - b) synonimy nazwy łacińskiej: –
 - c) synonimy nazwy angielskiej: Indian house crow
Gray-necked crow
- 5) rodzaj organizmu: ptaki
- 6) rodzina: Corvidae
- 7) pochodzenie (region):
Półwysep Indyjski
- 8) występowanie w Polsce (tak/nie): **TAK**
- Jeśli TAK to: w środowisku przyrodniczym w uprawie i hodowli

9) charakterystyka gatunku

Smukła, średniej wielkości wrona, o stosunkowo długich nogach i dziobie. Rozpiętość skrzydeł ok. 68-80 cm. Ubarwienie czarne, szary kark, boki głowy i pierś. Gatunek wszystkożerny, wyraźny oportunistą pokarmowy: żywi się jajami, pisklętami i dorosłymi ptakami, innymi kręgowcami i bezkręgowcami, pokarmem roślinnym, odpadkami spożywczymi i padliną; gniazduje blisko ludzi, a odpadki organiczne są często jego głównym pożywieniem. Do lęgów przystępuje w wieku 3 lat. Broni niewielkiego terytorium, stąd na 1 drzewie mogą znajdować się nawet 3-4 gniazda. Preferuje duże drzewa o grubych konarach, choć gniazduje także na budynkach, latarniach, słupach elektrycznych i innych konstrukcjach. Zwykle od kwietnia do czerwca składa 4-5 jaj, w typowym dla wron płaskim i płytkim gnieździe z gałęzi, pisklęta klują się po 16-17 dniach, opuszczają gniazdo po 28 dniach. Często tworzy duże, nawet kilkutyśięczne zgrupowania na noclegowiskach i w miejscach odpoczynku, żeruje także w stadach. Gatunek osiadły, ale poszukując pożywienia może pokonywać dystanse do ok. 15-20 km w ciągu dnia. Na wolności żyje ok. 6 lat, w niewoli do ok. 20 lat.

10) siedliska, które zasiedla gatunek w regionie pochodzenia

W regionie pochodzenia gatunek zasiedla tereny zaludnione, głównie zurbanizowane, najczęściej w pasie wybrzeży morskich; jej najważniejsze wymagania ekologiczne to obfita baza pokarmowa, głównie pochodzenia antropogenicznego oraz obecność drzew/zadrzewień do gniazdowania. Choć pochodzi z tropików, to wykazuje dużą plastyczność pod względem adaptacji do różnorodnych warunków klimatycznych i siedliskowych, w zasięgu naturalnym występuje do wysokości 2100 m, nie zasiedla jednak lasów i wyższych gór oraz obszarów niezaludnionych.

11) zastosowanie gospodarcze

Wrona orientalna nie jest wykorzystywana gospodarczo w Polsce, ani w Europie. Gatunek nie jest utrzymywany w polskich ogrodach zoologicznych, nie jest obiektem handlu i hodowli, nie stanowi atrakcji dla hodowców zwierząt egzotycznych. W XIX w. był introdukowany w kilku miejscach w Azji i Afryce w celu usuwania nadmiaru śmieci/odpadków oraz biologicznego zwalczania szkodników i pasożytów, jednak obecnie ryzyko kontynuowania takich celowych introdukcji jest znikome.

2. Inwazyjność

1) rok pierwszej obserwacji w Polsce (w środowisku przyrodniczym) (rok/nie stwierdzono): 2002

2) historia i sposób wprowadzenia do środowiska przyrodniczego w Polsce/Europie

W Polsce obserwowany był dotychczas tylko 1 osobnik, w 2002 r. w żwirowni w Palczowicach. Istnieje niepotwierdzona sugestia, że mógł być on uciekinierem z niewoli, jednak przypadki takich ucieczek wron orientalnych dotychczas nie były nigdzie wykazywane, a dodatkowo w Polsce nie są znane hodowle gatunku. Ptaki obserwowane w Europie, najczęściej w miastach portowych i na wybrzeżu, przedostają się tu wyłącznie na statkach, przyplływających z obszarów, gdzie występują duże, długo zadomowione populacje gatunku (np. Suez w Egipcie i Aden w Jemenie). Dotyczy to zarówno obserwacji osobników zazwyczaj pojedynczo stwierdzanych w Danii (od 1986 r.), Holandii (od 1994 r.), Belgii (od 2004 r.), Irlandii (od 1974 r.), Francji (od 2000 r.), Hiszpanii (od 1991 r.), Polsce (2002 r.), na Węgrzech (2002 r.) i Cyprze (2011 r.), ale także pary ptaków, która pojawiła się w Holandii w 1994 r. i dała początek jedynej europejskiej populacji lęgowej gatunku. Sądzi się, że pojedynczy osobnik, obserwowany w Irlandii w latach 2010-2012, mógł przedostać się na statek z populacji holenderskiej.

3) rozmnażanie w przyrodzie Polski

tak nie nie dotyczy

4) sposób rozmnażania się

—

5) drogi wprowadzania i rozprzestrzeniania się

- drogi wprowadzania zamierzonego: nie są znane żadne drogi wprowadzania zamierzonego;
- drogi wprowadzania niezamierzonego: przemieszczenia osobników wykorzystujących ruch statków morskich;

- drogi rozprzestrzeniania naturalnego (po wcześniejszej introdukcji, bez udziału człowieka): naturalna dyspersja;
- drogi rozprzestrzeniania antropogenicznego (przy udziale człowieka): przemieszczenia osobników wykorzystujących ruch statków morskich

6) stopień rozprzestrzenienia

populacja(e) izolowana(e) – **kategoria 2**

Znana jest tylko jedna obserwacja pojedynczego osobnika wrony orientalnej, stwierdzonego 29.04.2002 r. w południowej Polsce, w żwirowni w Palczowicach. Według Komisji Faunistycznej Sekcji Ornitologicznej PTZool. gatunek nie należy do awifauny krajowej i został zaliczony do kategorii E - gatunki pochodzące z niewoli, a także zawleczone lub introdukowane, które nie utworzyły samodzielnie utrzymujących się populacji (pojaw nienaturalny). Istnieje domniemanie, że obserwowany osobnik był uciekinierem z niewoli.

7) dynamika gatunku

kategoria: brak danych

stopień pewności: duży

opis: –

8) siedliska, które zasiedla gatunek w kolonizowanych miejscach

Zasiedla głównie miasta portowe i rejony zaludnione w pasie wybrzeży morskich. Jedyna europejska populacja gatunku powstała w Hoek van Holland w Holandii, w pobliżu Rotterdamu. Ptaki gniazdowały w obrębie noclegowiska, wykorzystywanego wspólnie z kawkami *Corvus monedula*, w zadrzewieniach topoli i sosen, w pobliżu głównych obszarów żerowania, tj. centrum miasta, terminalu portowego i dworca kolejowego. Jedyne osobnik obserwowany w Polsce został stwierdzony w żwirowni w Palczowicach, w pobliżu dużych kompleksów stawów rybnych.

9) stopień inwazyjności (negatywny wpływ)

wynik oceny: 0,83

kategoria: bardzo inwazyjny gatunek obcy

10) wpływ przewidywanych zmian klimatu na inwazyjność gatunku

wynik oceny: 0,72

kategoria: umiarkowanie wzrośnie

opis:

Przewidywane zmiany klimatu (głównie ocieplenie) mogą sprzyjać zdomowieniu i rozprzestrzenieniu się gatunku w Polsce, stwarzając łagodniejsze warunki do przetrzymywania oraz wpływając na wyższy sukces lęgowy i szybszy rozwój populacji. Jeżeli na skutek zmian klimatu gatunek rozprzestrzeni się, to wzrośnie również jego negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze, uprawy roślin, hodowle zwierząt, ludzi i infrastrukturę.

3. Oddziaływanie gatunku obcego

1) wpływ na środowisko przyrodnicze

wynik oceny: 0,58

kategoria: średni

opis:

Wrona orientalna żywi się jajami, pisklętami oraz dorosłymi dzikimi ptakami, innymi mniejszymi kręgowcami oraz bezkręgowcami. Zarówno w naturalnym zasięgu, jak i w rejonach introdukcji, gdzie doszło do znacznego zwiększenia liczebności populacji, wywiera poprzez drapieżnictwo znaczny wpływ na inne zwierzęta, szczególnie na rodzime ptaki. Wiele gatunków notuje drastyczne spadki liczebności lub wycofuje się z obszaru penetrowanego przez wrony. Udowodniono, że wrona orientalna może wypierać rodzime gatunki ptaków poprzez konkurencję o miejsca gniazdowe i pokarm, może także wykazywać względem innych ptaków dużą agresję, kleptopasożytnictwo (wykradanie pożywienia), nękanie i niepokojenie, co również objawia się istotnymi spadkami liczebności populacji. W obszarach introdukowanych, konkurencja przejawia się często w wypieraniu z obszarów zurbanizowanych innych gatunków ptaków, korzystających z pokarmu pochodzenia ludzkiego. Zanikanie lub spadki liczebności

populacji niektórych gatunków w miejscach nasilonej presji wron, potencjalnie mogą prowadzić do zaburzenia czynników biotycznych ekosystemu, np. poprzez kaskadę troficzną i wycofywanie się drapieżników, innych krukowatych, zwiększenie liczebności populacji niektórych bezkręgowców, itp. U gatunku wykryto wiele patogenów i pasożytów, które potencjalnie mogą być przenoszone na inne dzikie zwierzęta. Należą do nich m. in. wirusy ptasiej grypy A H5N1 i A H5N8, wirus choroby Newcastle, bakterie *Salmonella* spp. i *Mycoplasma gallisepticum*, wywołujące nieuleczalne i śmiertelne choroby zwierząt, głównie ptaków.

2) siedliska przyrodnicze, dla których stanowi zagrożenie (nie dotyczy gatunków zwierząt)

–

3) gatunki, dla których stanowi zagrożenie

Z uwagi na główną drogę wprowadzania (żegluga morska) istnieje duże prawdopodobieństwo, że na negatywny wpływ wrony orientalnej byłyby narażone w pierwszym rzędzie populacje ptaków gniazdujących w obszarach zurbanizowanych polskiego wybrzeża morskiego oraz w ujściach rzek, głównie gatunki kolonijne, ptaki siedlisk otwartych oraz wszelkie o gniazdach wyeksponowanych, w tym rybitwy, siewkowce, szponiaste, kaczkowate, perkozy, bociany, czaple. Istotny wpływ obejmowałby wiele chronionych gatunków szczególnej troski, w szczególności takie jak:

- rybitwa czubata (*Thalasseus sandvicensis*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- rybitwa białoczelna (*Sternula albifrons*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- rybitwa rzeczna (*Sterna hirundo*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- siewczka obrożna (*Charadrius hiaticula*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- ostrygojad (*Haematopus ostralegus*) – gatunek bliski zagrożenia NT, objęty ochroną ścisłą,
- kulik wielki (*Numenius arquata*) – gatunek bliski zagrożenia NT, objęty ochroną ścisłą,
- rycyk (*Limosa limosa*) – gatunek bliski zagrożenia NT, objęty ochroną ścisłą,
- czajka (*Vanellus vanellus*) – gatunek bliski zagrożenia NT, objęty ochroną ścisłą,
- krwawodziób (*Tringa totanus*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- rybołów (*Pandion haliaetus*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- bielik (*Haliaeetus albicilla*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- orzeł przedni (*Aquila chrysaetos*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- sokoł wędrowny (*Falco peregrinus*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- pustułka (*Falco tinnunculus*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- ohar (*Tadorna tadorna*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą,
- bocian biały (*Ciconia ciconia*) – gatunek najmniejszej troski LC, objęty ochroną ścisłą.

4) wpływ na gospodarkę

wynik oceny: 0,83

kategoria: bardzo duży

opis:

Gatunek może wywierać istotny wpływ na hodowle zwierząt poprzez drapieżnictwo, nękanie i niepokojenie zwierząt domowych i hodowlanych oraz potencjalnie poprzez przenoszenie wielu patogenów i pasożytów, w tym wywołujących nieuleczalne i śmiertelne choroby, jak wirusy ptasiej grypy A H5N1 i A H5N8, wirus choroby Newcastle, bakterie *Salmonella* spp. i *Mycoplasma gallisepticum*. Gatunek potrafi plądrować i istotnie niszczyć uprawy spożywcze i przemysłowe oraz zebraną już żywność. Ponadto zanieczyszcza ludzką przestrzeń życiową, w tym ulice, samochody, posesje, infrastrukturę parkową, niszczy także kable i anteny na budynkach, a żerując na lotniskach wprowadza zagrożenie kolizji z samolotami.

5) wpływ na zdrowie człowieka

wynik oceny: 0,75

kategoria: duży

opis:

Gatunek jest nosicielem szeregu groźnych pasożytów i patogenów, które mogą być przenoszone na człowieka, w tym wirusa A H5N1, wywołującego śmiertelną dla człowieka ptasią grypę. Notowano agresję i ataki gniazdujących wron na przechodniów, podczas których potencjalnie może dochodzić do poranienia oraz przenoszenia chorób. Na zagrożenie dla zdrowia ludzkiego wpływa też powodowane przez gatunek zanieczyszczanie wody i żywności odchodami oraz odpadkami.

6) wpływ na usługi ekosystemowe

wynik oceny: 0,17

kategoria: bardzo negatywny

opis:

Wrony orientalne mogą powodować znaczne szkody w produkcji roślinnej i zwierzęcej. Niszczą i plądrują uprawy roślin oraz zebraną żywność. Zjadają jaja, pisklęta, a nawet dorosłe osobniki drobiu, ranią i zabijają młode innych zwierząt hodowlanych. Gatunek może zanieczyszczać wodę pitną i żywność, a szereg groźnych chorób zwierząt i człowieka, przenoszonych przez niego, może powodować zagrożenia epidemiologiczne oraz straty w hodowlach zwierząt. Na negatywne nastawienie do gatunku wpływa: znaczna hałaśliwość, zanieczyszczanie odchodami i odpadkami ludzkiej przestrzeni życiowej, kradzieże żywności, niszczenie infrastruktury, ataki na przechodniów i dokuczliwość względem turystów.

4. Dotychczasowe działania służące eliminacji, kontroli lub izolacji analizowanego gatunku

Kontrola gatunku i zapobieganie jego inwazjom są skuteczne, jeśli eliminacja np. poprzez odstrzał odbywa się jak najszybciej po wykryciu nowo wprowadzonych, zwykle pojedynczych osobników. Taka procedura, połączona z programem uświadamiania społeczeństwa, skutecznie przeciwdziała zadomowieniu się ptaków sukcesywnie przybywających na statkach np. do Australii. Odstrzał z powodzeniem zastosowano też w celu eliminacji izolowanej populacji holenderskiej, gdzie liczebność ograniczono z ok. 35 do 5 osobników. Inne metody kontroli gatunku obejmują niszczenie lęgów, użycie pułapek i trucie przy pomocy środków chemicznych (awicydów). Stosowano je m. in. na Wyspie Socotra (Jemen), Mauritius, w Kenii, Tanzanii, RPA, Malezji, Singapurze. Jednak zazwyczaj metody te okazały się efektywne, tylko gdy były stosowane w sposób zintegrowany, łącznie z odstrzałem. Wrony orientalne są inteligentne i wykazują dużą ostrożność, stąd mogą być bardzo odporne na próby zwalczania. Kontrola jest znacznie trudniejsza i kosztowna po wzroście populacji i zwykle okazuje się niemożliwa w odniesieniu do dużych, ustabilizowanych i szeroko rozprzestrzenionych populacji. Wszędzie, gdzie programy kontroli są wstrzymywane, np. z powodu braku finansowania, szybko dochodzi do odbudowy populacji gatunku. Formą kontroli jest ujęcie tego gatunku w przepisach prawnych – w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2016/1141 z dnia 13 lipca 2016 r. przyjmującym wykaz inwazyjnych gatunków obcych uznanych za stwarzające zagrożenie dla Unii zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014.

5. Ocena sposobu postępowania z gatunkiem

kategoria: **W2** – gatunek wysokiego ryzyka, występujący w środowisku przyrodniczym, populacja/e izolowana/e (czarna lista)

6. Źródła danych

Opublikowane wyniki badań

Nyári Á, Ryall C, Townsend Peterson A. 2006. Global invasive potential of the house crow *Corvus splendens* based on ecological niche modelling. *Journal of Avian Biology* 37: 306-311

Parrott D. 2011. GB Non-native Organism Risk Assessment for *Corvus splendens*. (www.nonnativespecies.org)

Ryall C. 1992. Predation and harassment of native bird species by the Indian house crow *Corvus splendens* in Mombasa, Kenya. *Scopus* 16(1): 1-8

Ryall C. 2010. Further records and updates of range extension in House Crow *Corvus splendens*. *Bull. Brit. Orn. Cl.* 130: 246-254

Ryall C. 2016. Further records and updates of range expansion in House Crow *Corvus splendens*. *Bull. B.O.C.* 136: 39-45

Dane pochodzące z baz danych

CABI. 2018. *Corvus splendens* [original text by C. Ryall]. W: *Invasive Species Compendium*. Wallingford, UK: CAB International. (www.cabi.org/isc) Data dostępu: 2018-01-26

Dane niepublikowane

Najberek K. (w przygotowaniu). Pathogens, parasites and disease of invasive alien species of European concern

Inne

KF. 2018. Komisja Faunistyczna Sekcji Ornitologicznej Polskiego Towarzystwa Zoologicznego. Aneks: gatunki stwierdzone w Polsce do 01.01.2017, lecz nie zaliczone do awifauny krajowej. (http://komisjafaunistyczna.pl/?page_id=44) Data dostępu: 2018-01-26

Autorzy karty:

Wojciech Bielański^{*1}, Grzegorz Cierlik^{*2}, Wojciech Solarz¹

* ekspert spoza zespołu wykonawców

¹Zakład Ochrony Ekosystemów, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków

²Centrum Natura 2000, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków

Data opracowania: marzec 2018